

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL YAŞAM KALİTESİ VE EMPATİK SINIF ATMOSFERİ ALGILARI

Semra Bilgiç
Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Mediha Sarı
Çukurova Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, ilköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algılarının incelenmesidir. Araştırmanın katılımcıları, 2008–2009 Öğretim Yılında Adana ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarının altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarına devam eden 298 öğrencidir. Veriler “Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği” (Sarı, 2007) ve “Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği” (Özbay ve Şahin, 2000) kullanılarak toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde ölçeklerden alınan puanlara ait betimsel istatistikler incelenmiş, ayrıca bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algıları orta düzeydedir. Ayrıca öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Her iki ölçekten alınan puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı farklar bulunmazken, sınıf düzeyi açısından altıncı sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrencilerin, okulun yaşam kalitesini de daha olumlu algıladıkları ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Okul yaşam kalitesi, Empatik sınıf atmosferi, Tutum, Ölçek.

PERCEIVED QUALITY OF SCHOOL LIFE AND EMPATHIC CLASSROOM ATMOSPHERE AMONG ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Semra Bilgic

Ministry of National Education

Dr. Mediha Sari

Cukurova University

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the perceived quality of school life and empathic classroom atmosphere of the elementary school students. The sample of the study consisted of 298 sixth-, seventh-, and eight-grade students from elementary schools in Adana central districts in 2008-2009 school year. The Quality of School Life Scale (QSLS, Sari, 2007) and the Perceived Intra-Classroom Empathic Atmosphere Scale (IEAS, Özbay and Şahin, 2000) were used as data collection tools. To analyze the gathered data, means and standard deviation distributions were investigated and independent samples t-test, one way analysis of variance, and correlation analysis were performed. Results of these analysis showed that the perceived quality of school life and emphatic classroom atmosphere of the students were around the average points of the scales. A positive significant relationship was found between students' perceptions of school life quality and emphatic classroom atmosphere. For both of the scales, while no significant differences were found in terms of gender, it was found that there were significant differences in terms of grade-level in favor of sixth grade students. In addition, students who have higher positive perceptions of emphatic classroom atmosphere found to be have higher positive perceptions toward the quality of life in their schools..

Keywords

Quality of school life, Empathic classroom atmosphere, Perceived intra-classroom empathic atmosphere, Attitude, Scale.

GİRİŞ

Christie (2003), okulları geliştirmek için gösterilen geniş kapsamlı bütün çabalara rağmen, okuldaki yaşamla ilişkili olan ve başarı için olmazsa olmaz konumunda olan bazı unsurların basit birer ayrıntı olarak görülerek ihmal edildiğini, oysa okulların kalitesinin ölçülmesinde kütüphanedeki kitap sayısının belirlenmesinden öteye gidilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Leonard (2002, 55), okul yaşam kalitesini, okul yaşamının belirli alanlarıyla ilgili olumlu ve olumsuz deneyimlerle diğer duyguların bir sentezi olarak tanımlamakta, öğretmen ve öğrenciler için okul yaşam kalitesi düzeyinin temel göstergelerinin bu alanlarla ilgili stres ve tatmin olduğunu belirtmektedir. Pozitif okul yaşantılarının, öğrencilerin kişilik gelişimi üzerinde önemli etkilerinin olması ve bu tür yaşantıların öğrencilerin gelecekteki sosyal yaşamlarına bir hazırlık olarak ele alınması, konunun eğitimci ve araştırmacılarca büyük ilgi görmesini sağlamaktadır (Mok ve Flynn, 2002; Sinclair ve Fraser, 2002). Çocukların okulda sahip oldukları yaşam kalitesinin, akademik başarıları üzerinde de önemli etkileri bulunduğu bilimsel araştırmalarla ortaya konulmuştur. Örneğin Bourke ve Smith (1989) yaptıkları araştırmalarda, öğrencilerin okul yaşam kalitesinin akademik başarılarında etkili olduğunu ve daha iyi bir okul yaşamına sahip öğrencilerin zorunlu öğrenimi tamamladıktan sonra da eğitimlerine devam etmeyi daha fazla istediklerini ortaya koymuşlardır. Mok ve Flynn'ın (1997) elde ettiği bulgular ise, okulun yaşam kalitesinin, öğrencilerin akademik başarılarındaki varyansın %20'sini açıkladığı yönündedir. Öte yandan, araştırmalar, okul tatminsizliğinin ve öğrencinin kendini okula ait hissetmeyişinin davranışsal problemlerle ve düşük başarıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu ve okula yabancılaşma gibi sonuçlar doğurduğunu göstermektedir (Goodenow, 1992a, 1992b; Goodenow ve Grady, 1993).

Epstein ve McPartland (1976), okul yaşamının niteliğinde üç faktörün etkili olduğunu belirtmişlerdir; okulla tatmin olma, sınıf işlerine bağlılık ve öğretmenlere olan tepkiler (Akt: Yılmaz, 2005, 2007). Bu değişkenlerde de görüldüğü gibi sınıf ortamında olup bitenler, öğrencilerin okul yaşamının niteliğini nasıl algılayacakları üzerinde önemli etkilere sahiptir. Eğitim ve öğretimde sınıf atmosferi olarak adlandırılan psikolojik ortamın, bütün durum ve çalışmalardan etkilenen ve onları etkileyen bir özelliğe sahip olduğunu belirten Ada (2002, 205), bu psikolojik ortamın ön şartının, ilişkilerin karşılıklı sevgi ve saygıya dayanması olduğunu vurgulamaktadır. Böyle bir ortamda bireylerin cezalandırılmasına, aşağılanmasına, fikirlerine değer verilmemesine yer yoktur. Öğretmen ve öğrenci arasında oluşan bağlılık ve sevgi ilişkisi, öğrencinin güdülenmesini ve başarısını olumlu yönde etkiler ve onların olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlar. Nitekim Kandemir ve Özbaý'ın (2009) çalışmalarında, algılanan empatik atmosferin artması ile öğrencilerin gösterdiği zorbalık davranışlarının azaldığı yönünde bulgular ortaya konulmuştur.

Myers ve Pianta (2008), öğrencilerin öğretmenle olan ilişkilerinin okulun sosyal ve akademik ortamına başarılı bir şekilde uyum sağlamak için bir temel oluşturduğunu; öğretmenleriyle yakın ilişkiler kurabilen öğrencilerin okulu ve arkadaşlarını daha çok sevdiğini ve daha yüksek akademik başarı gösterdiklerini belirtmektedir. Öğrencilerin öğretmenle yakın ilişkiler kurabilmesinin, büyük ölçüde öğretmenin ve genel olarak sınıf ortamının öğrenciler tarafından ne ölçüde empatik algılandığına bağlı olduğu söylenebilir. Öğrenciyi doğru anlamaya yönelik, öğrenciyi olduğu gibi kabul eden, içtenlik, saygınlık, açıklık gibi empatik eğilimler sergileyen ve öğrenciyi kendi referans çerçevesinden ele alan öğretmen tutumları, empatik sınıf atmosferini oluşturmaktadır (Murat, Özgan ve Arslantaş, 2005). Tettegah ve Anderson (2007) öğretmen empatisini, bir öğrencinin endişelerini ve bakış açısını görebilme yeteneği olarak görmektedirler. Etkili öğretmen, kendisini öğrencisinin yerine koyarak olaylara ve olgulara onun gözüyle bakmasının gerektiğini bilir, sınıf ortamında herkesin duygu ve düşüncelerinin önemsendiği, kişilerarası saygıya dayalı bir ortam yaratmaya çalışır.

Öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmenleri ve diğer öğrencilerle geçirdiği zaman dilimleri onlar için anlamlı ve eğlenceli yaşantılardan oluşuyorsa, okulun geneline karşı da olumlu tutumlar geliştireceklerdir. Nitekim sınıf ortamının kalitesine ilişkin algılarının, öğrencilerin okulun yaşam kalitesine yönelik algılarında da belirleyici rol oynadığı bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur (Ainley, Foreman ve Sheret, 1991; Mok ve Flynn, 2002; Majeed, Fraser ve Aldridge, 2002). Kandemir ve Özbay (2009), sınıf içi empatik algılama ile öğrencilerin benlik saygısı arasında pozitif yönde; zorba davranışlar arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Bu ve buna benzer bulgular, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin önemini vurgulamak açısından oldukça önemlidir. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, akademik başarıyı ve öğrenci davranışlarını etkilemektedir (Celep, 2008, 70; Jones ve Jones, 1998, 70). Davidson ve Lang (1960, Akt: Jones ve Jones, 1998, 70) da öğretmenleri tarafından sevildiğini hisseden öğrencilerin daha yüksek akademik başarıya sahip olduklarını ve daha üretken sınıf içi davranışlar sergilediklerini belirtmektedir. Hallinan (2008), öğretmen-öğrenci etkileşiminde iki temel bileşenin öğrencilerin okula yönelik duygularını büyük ölçüde etkilediğini belirtmektedir: Öğretmeden görülen sosyal-duygusal destek ve öğretmenin öğrencilerin akademik performanslarına yönelik beklentilerinin niteliği. Bu iki bileşen açısından öğrencilerine empatik yaklaşım onların beklentilerini karşılayabilen bir öğretmenin, öğrencilerin okula yönelik duygularını olumlu yönde geliştirmesi de çok zor olmayacaktır.

Finn, Schrodtt, Witt, Elledge, Jernberg ve Larson (2009), son 30 yıl içerisinde öğretmen güvenilirliği konusunda yapılmış 51 araştırma üzerinde yaptıkları meta analiz çalışması sonucunda, öğretmenin öğrencilerce algılanan güvenilirlik düzeyinin öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuşlardır. Osterman (2000) da öğrencilerin kabul edilme ile ilgili deneyimlerinin

onların davranışlarını birçok açıdan etkilediğini ortaya koymuştur. Gerçekten de okulda arkadaşları ve öğretmenleri tarafından kabul gören öğrencilerin, sınıf ve okul ortamından daha çok zevk alma eğiliminde olmaları ve özsaygı, özgüven gibi olumlu duyguları daha yoğun yaşamaları beklenirken, kabul görmeyen çocukların, gerek okul yaşamlarında gerekse genel yaşam kalitelerinde bir takım tatminsizlikler yaşamalarının doğal olduğu söylenebilir. Osterman'a (2000) göre, kabul edilme, dahil edilme ve iyi karşılama durumu, mutluluk, gurur, hoşnutluk, huzur gibi pozitif duygularla ilişkiliyken, reddedilme, dışlanma ya da yok sayılma durumu da anksiyete, depresyon, üzüntü, kıskançlık ve yalnızlık gibi negatif duygulara yol açmaktadır.

Empati düzeyi, özsaygı ve zorbalıkla ilgili olarak gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında pek çok araştırmaya rastlanmıştır. Fakat genel olarak okulun kalitesiyle ilgili öğrenci algıları ve sınıf içinde algılanan empatik atmosferin ilköğretim düzeyinde ele alındığı çalışmalar oldukça sınırlıdır. Benzer şekilde, Türkiye'de ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıf atmosferi algılarını ve bu algılarla ilgili değişkenleri saptamaya yönelik araştırma sayısı da çok azdır. Özellikle kritik bir yaş dönemi olmasından dolayı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıflarındaki atmosfere ilişkin algılarının saptanması, okula olumlu tutum geliştirmelerinin sağlanarak, akademik ve sosyal başarılarının yükseltilmesi bakımından önem taşımaktadır. Öte yandan, çocukların okulun yaşamını ne ölçüde kaliteli algılayacakları, büyük ölçüde öğretmenleriyle olan ilişkilerine bağlıdır. Yapılan alan yazın taramalarında, öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algılarının bir arada ele alındığı, bu değişkenlerin birbiriyle olan ilişkilerin irdelendiği araştırmalara rastlanamamıştır. Bu araştırmanın birbiriyle yakından ilişkisi olduğu, kuramsal açıklamalarla da olsa irdelenen bu iki değişkenin bir arada ele alınması açısından, öğretmenler, yöneticiler ve politika yapanlar açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu gerekçelerle yapılması gereği duyulan bu çalışmanın genel amacı, ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algısıyla empatik sınıf atmosferine ilişkin algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin okul yaşam kalitesine ve empatik sınıf atmosferine ilişkin algıları nasıldır?
2. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algıları arasında cinsiyete ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark var mıdır?

Empatik sınıf atmosferi algılarına göre ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları 2008–2009 Öğretim Yılında Adana ili merkez ilçelerindeki (Seyhan ve Yüreğir) ilköğretim okullarına devam eden altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri arasında seçilmiştir. Bu ilçelerdeki ilköğretim okullarından alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden olacak şekilde yansız küme örnekleme yoluyla üç okul belirlenmiş, bu okullardan da yine seçkisiz olarak birer şube seçilmiştir. Belirlenen bu üç okuldaki seçilen üçer şubedeki öğrenciler araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Araştırmaya, alt sosyo-ekonomik düzeydeki okuldaki 106, orta sosyo-ekonomik düzeydeki okuldaki 112 ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okuldaki 80 olmak üzere toplam 298 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 99'u (%33.2) altıncı sınıf, 103'ü (%34.6) yedinci sınıf, 96'sı (%32.2) sekizinci sınıf öğrencisidir ve 166'sı (%55.7) kız, 132'i (%44) erkektir.

Veri Toplama Araçları

Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği (OYKÖ): Sarı (2007) tarafından ilköğretim okullarındaki okul yaşam kalitesi düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilen OYKÖ, Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin öğrenciler için geliştirilen formu, “Okula yönelik duygular”, “Okul yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İletişimi”, “Öğrenci-Öğrenci İletişimi”, “Statü” ve “Sosyal etkinlikler” alt boyutlarında toplanan 30 maddeden oluşmaktadır. OYKÖ beşli bir derecelendirme (1. Kesinlikle Katılmıyorum – 5. Kesinlikle Katılıyorum) ile yanıtlanmaktadır. Ölçekte 17 olumsuz (bu ifadeler ters çevrilerek puanlanmaktadır), 13 de olumlu madde bulunmaktadır. Bu bağlamda ölçekten alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan 150'dir. Ancak, gerek alt ölçeklerin gerekse ölçek toplam puanı için her boyut kapsadığı madde sayısına bölünerek, elde edilen puanlar 1-5 ölçeğine çevrilebilmektedir. Toplam varyansın %51.67'sini açıklayan bu altı boyuta ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .85, .78, .76, .65, .53, .61 ve ölçeğin tamamı için de .86'dır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin güvenilirliği yeniden incelenmiş ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır.

Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği (ESATÖ): Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği (ESATÖ), Özbay ve Şahin (2000) tarafından lise öğrencilerinin empatik sınıf atmosferi tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçme aracıyla, sınıfta öğretmenin empatik tutumlarının öğrenciler tarafından nasıl algılandığı belirlenmektedir. Ölçek, 43 madde ve dört boyuttan (Empatik Anlama, Olumlu Kabul, Öznel Algılama, İçtenlik) oluşmaktadır. Bu dört faktör toplam varyansın %54.13'ünü açıklamaktadır. ESATÖ Likert tipi bir ölçek olup, ölçekte yer alan her bir madde 1 ile 5 puan arasında derecelendirilmiştir. Bu derecelendirme; 1= hiçbir zaman, 2= nadiren, 3= bazen, 4= sık sık ve 5= her zaman anlamını taşı-

maktadır. Ölçekte yer alan alt ölçeklerden ilki, Empatik Anlamadır. Bu alt ölçek, öğretmenin öğrenciyi ne ölçüde doğru anladığına ilişkin 15 maddeden oluşmaktadır ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .88'dir. Ölçekte yer alan diğer boyut ise Olumlu Kabul'dür. 10 maddeden oluşan bu alt ölçek, şartsız olumlu saygı ve kabulü, değer vermeyi, hoşgörüyü ve öğrenciyi olduğu gibi her şeyiyle (olumlu-olumsuz) kabul etmeyi vurgulamaktadır ve iç tutarlık katsayısı .85'tir. Öznel Algılama alt ölçeği, öğretmenin öğrenciler üzerinde odaklanması, otoriter tutumlardan uzak olması gibi 10 ifadeden oluşmaktadır ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı da .80'dir. ESATÖ'de yer alan dördüncü alt ölçek ise 8 maddeden oluşan İçtenlik/Saydamlık'tır. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .69 olan bu alt ölçek, tutarlılık, saydamlılık, kendiliğindenlik, açıklık ve dürüstlük gibi ifadelerden oluşmaktadır. Testin genel güvenilirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçek, daha sonra Kandemir ve Özbay (2009) tarafından ilköğretim 6.-8. sınıf düzeyinde de kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin güvenilirliği tekrar incelenmiş ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları .85 ile .93 arasında bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistikler yanında, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde ölçeklerden alınan puanlar, her ölçeğin kapsadığı madde sayısına bölünerek, 1-5 ölçeğine çevrilmiştir. Böylece bulguların daha açık ve anlaşılır sunulabileceği düşünülmüştür. Bulguların anlamlı olup olmadığının değerlendirilmesinde .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmış, varyans analizlerindeki karşılaştırmalarda Scheffe F testinden yararlanılmıştır. Analizler yapılmadan önce "doğrusallık" ve "normallik" sayıltılarının karşılandığı doğrulanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Okul Yaşam Kalitesi ve Empatik Sınıf Atmosferi Algıları

Araştırmaya katılan 298 öğrencinin OYKÖ ve ESATÖ puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları Çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algularına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları

Ölçek	Boyut	\bar{X}	SS
Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği (OYKÖ)	Okula Yönelik Duygular	3.47	0.99
	Okul Yönetimi	2.63	0.94
	Öğretmen-Öğrenci İletişimi	3.48	0.87
	Öğrenci-Öğrenci İletişimi	2.28	0.91
	Statü	4.01	1.12
	Sosyal Etkinlikler	3.35	0.97
	OYKO Toplam	3.15	0.56
Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeği (ESATÖ)	Empatik Anlama	3.11	1.05
	Olumlu Kabul	3.31	1.09
	Öznel Algılama	3.05	1.12
	İçtenlik/Saydamlık	3.34	1.12
	ESATO Toplam	3.19	0.98

$N=298$

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin OYKÖ ölçeğinden aldıkları puanlara ait ortalamalar 2.28 ile 4.01 arasında değişmekteyken, ESATÖ puanlarına ait ortalamalar ise 3.05 ile 3.34 arasındadır.

Araştırmada ayrıca, Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği puanları ile Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeği puanları arasındaki korelasyona bakılmış ve bu iki değişken arasında .31 düzeyinde, istatistiksel olarak anlamlı ($p<.01$) bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesi ve Empatik Sınıf Atmosferi Algıları

Öğrencilerinin OYKÖ ve ESATÖ puanları üzerinde cinsiyete göre yapılan bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçları Çizelge 2’de sunulmuştur.

Çizelge 2. Cinsiyete göre öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algılarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma, t ve p değerleri

Cinsiyet	Kız (n= 166)		Erkek (n= 131)		t	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
Ölçek Puanları						
Okul Yaşam Kalitesi	3.13	0.59	3.17	0.53	-0.676	.510
Empatik Sınıf Atmosferi	3.18	1.06	3.19	0.87	-0.013	.989

Çizelge 2. incelendiğinde, Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinden alınan puanlara ait aritmetik ortalamanın kız öğrenciler için 3.13, erkek öğrenciler için 3.17; Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinden alınan puanlara ait ortalamanın ise kız öğrenciler için 3.18, erkek öğrenciler için de 3.19 olduğu görülmektedir. İki grubun ortalamaları arasındaki farklar, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesi ve Empatik Sınıf Atmosferi Algıları

Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin OYKÖ ve ESATÖ puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları ile varyans analizi sonuçlarının gösterildiği Çizelge 3 incelendiğinde, Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinden alınan puanlara ait ortalamanın altıncı sınıf öğrencileri için 3.34, yedinci sınıf öğrencileri için 3.05 ve sekizinci sınıf öğrencileri için 3.04; Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinden alınan puanlara ait ortalamaların ise altıncı sınıf öğrencileri için 3.36, yedinci sınıf öğrencileri için 3.30 ve sekizinci sınıf öğrencileri için de 2.88 olduğu görülmektedir.

Çizelge 3. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Sınıf	N	\bar{X}	SS	df	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe F)
Okul Yaşam Kalitesi Algısı	6	99	3.34	0.58				
	7	103	3.05	0.52	2	9.592	.000	6 > 7
	8	96	3.04	0.55				6 > 8
Empatik Sınıf Atmosferi Algısı	6	99	3.36	0.89	2	7.030	.001	6 > 8
								7 > 8

Grupların ortalamaları arasındaki anlamlı farkların ($p<.01$) kaynağını incelemek üzere yapılan Scheffe F testinde, Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği puanlarına ait ortalamalar arasında, altıncı sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasında, altıncı sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğu belirlenmişken, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olmadığı görülmüştür. Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeği puanlarına ait ortalamalar arasında ise, altıncı sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasında, altıncı sınıf öğrencileri lehine; yedinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile sekizinci sınıf

öğrencilerinin ortalamaları arasında, yedinci sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğu belirlenmişken, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olmadığı görülmüştür.

Empatik Sınıf Atmosferi Algılarına Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesi Algıları

Öğrencilerin Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeği'nden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 3.19, standart sapması ise 0.98'dir. Bu ölçekten aldıkları puanlara göre, empatik sınıf atmosferi algısı düşük ve yüksek olan öğrencilerin belirlenmesinde, ortalamaya en yakın 0.5 standart sapmalı aralıkta kalan öğrenciler (114 öğrenci) dikkate alınmamış; ortalamanın 0.5 standart sapma altında (2.70 ve daha düşük ortalamaya sahip) kalan öğrenciler (86 öğrenci) düşük empatik sınıf atmosferi algısına; ortalamanın 0.5 standart sapma üstünde kalan (3.68 ve daha yüksek ortalamaya sahip) öğrenciler (98 öğrenci) yüksek empatik sınıf atmosferi algısına sahip öğrenciler olarak kabul edilmiştir. Bu aşamada işe koşulan t-testi analizi toplam 184 öğrenci üzerinden yapılmış ve ulaşılan bulgular Çizelge 4'te sunulmuştur.

Çizelge 4. Empatik sınıf atmosferi algılarına göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma, t ve p değerleri

ESATÖ OYKÖ	Düşük (n= 86)		Yüksek (n= 98)		t	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
Okula Yönelik Duygular	3.15	0.95	3.75	1.06	4.011	.000
Okul Yönetimi	2.42	1.00	2.88	0.95	3.188	.002
Öğretmen-Öğrenci İletişimi	3.08	0.86	3.84	0.87	5.941	.000
Öğrenci-Öğrenci İletişimi	2.31	0.90	2.16	0.97	-1.037	.301
Statü	3.81	1.15	4.24	0.86	2.875	.005
Sosyal Etkinlikler	3.17	1.01	3.51	0.99	2.289	.023
OYKO Toplam	2.92	0.53	3.35	0.66	4.836	.000

Çizelge 4'de gösterildiği gibi, Okula Yönelik Duygular alt ölçeğinden alınan puanlara ait aritmetik ortalama empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 3.15, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler için 3.75; Okul Yönetimi alt ölçeğine ait aritmetik ortalama empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 2.42, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler için 2.88; Öğretmen-Öğrenci İletişimi alt ölçeğine ait aritmetik ortalama empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 3.08, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler için 3.84; Öğrenci-Öğrenci İletişimi alt ölçeğine ait aritmetik ortalama empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 2.31, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler için 2.16; Statü alt ölçeğine ait aritmetik ortalama empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 3.81, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler için 4.24; Sosyal Etkinlikler alt ölçeğine ait aritmetik ortalama empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 3.17, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan

öğrenciler için 3.51; Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği toplam puanlarına ait ortalama ise empatik sınıf atmosferi algısı düşük olan öğrenciler için 2.92, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler için de 3.35'tir. İki grubun ortalamaları arasındaki farklar, Öğrenci-Öğrenci İletişimi alt ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamışken, Okula Yönelik Duygular, Okul Yönetimi, Öğretmen-Öğrenci İletişimi, Statü ve Sosyal Etkinlikler boyutlarıyla OYKÖ toplam puanlarında, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrenciler lehine olacak şekilde .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada öncelikle öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları incelemiş ve OYKÖ toplam puanlarına ait ortalamaların 3.15; boyutlar bazında ulaşılan ortalamaların ise 2.28 ile 4.01 arasında olduğu belirlenmiştir. Beşli derecelendirme ölçeği üzerinden dikkate alındığında, elde edilen bu değerlerin Adana ili merkez ilçelerindeki okullarda "okul yaşam kalitesi"nin çok yüksek olmadığına işaret ettiği, öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının genel olarak orta düzeyde olduğu söylenebilir. Statü boyutu (aritmetik ortalama=4.01) dışında, ne toplam puanlarda ne de alt ölçeklerden elde edilen puanlarda dördün üzerinde bir ortalama elde edilememiştir. Sarı (2007), Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) ve Durmaz (2008) tarafından yapılan çalışmalarda da öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının orta düzeyde olduğuna dair bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin okullarındaki yaşamın niteliğine ilişkin görüşlerinin yüksek düzeyde olumlu olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Araştırmada öğrencilerin empatik sınıf atmosferine ilişkin algıları da incelenmiş ve Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği puanlarına ait ortalamaların 3.19 olduğu görülmüştür. Bu değer de beşli derecelendirme ölçeği üzerinden dikkate alındığında, öğrencilerin sınıflarını empatik algılama düzeylerinin çok yüksek olmadığı söylenebilir. Bu durumda, öğrencilerin okul yaşamının kalitesine ilişkin algılarıyla, empatik sınıf atmosferine ilişkin algıların paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrencilerin, okul yaşam kalitesini de daha yüksek algıladıklarına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Dolayısıyla, sınıflarında öğretmenlerinin davranışlarını empatik algılayan öğrencilerin, sınıfa ve okulun geneline karşı daha olumlu duygular geliştirdikleri söylenebilir. Mok ve Flynn (2002) da sınıfa yönelik olumlu tutumlara sahip öğrencilerin okulun yaşam kalitesini daha yüksek algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencinin sınıf ortamının kalitesine ilişkin algılarının okulun yaşam kalitesine yönelik algısında belirleyici bir rol oynadığı alanyazındaki diğer çalışmalarla da desteklenmektedir (Majeed, Fraser ve Aldridge, 2002). Öğrencilerin öğretmenleriyle ve diğer öğrencilerle kurdukları iletişim ortamının saygıya ve güvene dayalı olması, kendilerini değerli gördükleri bir sınıf ortamının oluşmasında etkilidir. Öte yandan, sınıf ortamındaki bu etkileşim, öğrencilerin öğretmenlerine, öğrenmeye,

akranlarına ve okula karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerini sağlar (Jones ve Jones, 1998, 70). Bu çalışmada yapılan korelasyon analizinde, öğrencilerin okul yaşam kalitesine ve empatik sınıf atmosferine ilişkin algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin bulunmuş olması da literatürdeki bulgularla uyum göstermektedir. Örneğin Yılmaz (2007), aynı yaş grubundaki öğrenciler arasında okul yaşamının niteliğine ilişkin algıları incelediği araştırmasında, öğrencilerin öğretmen algısı ile okuldan memnuniyet düzeyleri arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin okula yönelik duygularının şekillenmesinde öğretmenin rolünü araştıran Hallinan (2008) da öğretmenlerinin kendilerini koruduğunu ve kendilerine değer verip saygı duyduğunu algılayan öğrencilerin, okulu daha çok sevdiğini ortaya koymuştur.

Araştırmada OYKÖ puanlarının cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinden alınan puanlara ait ortalamalar arasında cinsiyete göre anlamlı farklar bulunmamıştır. Bu bulgu, Durmaz'ın (2008) bulguları ile paralellik göstermektedir. Fakat alanyazın taramalarında okul yaşam kalitesi algısının kız öğrenciler arasında daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Örneğin Marks (1998), Bourke ve Smith (1989) ve Karatzias, Power, Flemming, Lennan, ve Swanson'un (2002) çalışmaları, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okullarındaki yaşam kalitesini daha olumlu algıladıklarını göstermektedir. Öte yandan, Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinden alınan puanlara ait ortalamalar arasında da cinsiyet açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Oysa benzer araştırmalarda, okul yaşam kalitesi algısı gibi, empatik sınıf atmosferi algısının da kız öğrenciler arasında daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Örneğin Murat, Özgan ve Arslantaş (2005), Şahin ve Özbay (1999) ve Ün-Açıkgoz, Özkal ve Güngör-Kılıç (2003) tarafından yapılan çalışmalarda, cinsiyete göre empatik sınıf atmosferi algıları arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Bu araştırmada, empatik sınıf atmosferine ilişkin ortalamaların kız ve erkek öğrenciler için birbirine yakın çıkması, araştırma kapsamına alınan okullardaki öğretmenlerin, cinsiyete bakmaksızın öğrencilere benzer şekilde davrandıklarının; bu doğrultuda da kız ve erkek öğrencilerin öğretmen davranışlarını benzer düzeyde empatik bulduklarının bir göstergesi olarak ele alınabilir.

Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinden alınan puanlara ait ortalamalar arasında sınıf düzeyi açısından altıncı sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasında, altıncı sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Altıncı sınıf öğrencileri okullarındaki yaşamı daha kaliteli algılamaktadır. Benzer şekilde, Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeği puanlarında da grupların ortalamaları arasındaki farklar, yine altıncı sınıftaki öğrenciler lehine olacak şekilde istatistiksel olarak anlamlıdır ($p > .01$). Öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe ESATÖ puanlarında bir düşüş gözlenmektedir. Bu bulgular alanyazındaki diğer bulgularla uyumludur. Örneğin Durmaz (2008) lise öğrenci-

leri üzerinde yaptığı araştırmada, sınıf düzeyi yükseldikçe okul yaşam kalitesi algısının düştüğünü ortaya koyarken; Murat ve diğerleri (2005) ile Ün-Açıkgöz ve diğerleri (2003) de sınıf düzeyi yükseldikçe sınıf atmosferine ilişkin algıların daha olumsuz nitelikler taşıdığı şeklinde bulgular elde etmişlerdir. Bu farkın nedenlerinden biri, altıncı sınıf öğrencilerinin ilköğretim ikinci kademeyle uyumunu kolaylaştırmak amacıyla sınıf rehber ve şube öğretmenlerinin bu öğrencilere kişisel ilgi göstermeleri olabilir. Öğrenciler, öğretmenlerin ilgi, destek ve yardımlarından dolayı buldukları ortamı daha empatik algılamış olabilirler. Yılmaz'ın (2007) çalışmasında da öğretmenin öğrenciye gösterdiği ilginin düzeyi ile öğrencilerin öğretmen algısı ve okuldan memnuniyet düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin bulunmuş olması bu yargıyı destekler niteliktedir. Ayrıca, altıncı sınıf öğrencileri yeni ortamlarında öğretmenleri üzerinde iyi izlenimler bırakmaya; derslerini iyi dinlemeye, derse katılmaya ve dersle ilgili sorumluluklarını yerine getirmeye daha çok özen göstermekte de olabilirler. Bu durum da öğretmenlerinin bu öğrencilere karşı olumlu tutumlara sahip olmasını ve sınıfın bu öğrencilerce daha empatik algılanmasını sağlamış olabilir.

Öte yandan Okun ve diğerleri (1990), öğretmenlerin öğrencilere gösterdikleri kişisel ilginin sınıf düzeyi yükseldikçe düştüğünü, ayrıca sınıf düzeyi yükseldikçe okuldan beklentilerinin arttığını, öğrencilerin, okulun beklentilerini yeterince karşılamadığını düşünmeye başladığını ve bu nedenlerle gelecek endişesinin arttığını belirtmektedir (Akt: Karatzias ve diğerleri 2002). Gerçekten de yedinci ve sekizinci sınıfta okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algılarındaki düşüş, öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyinin özelliklerinden kaynaklanmış olabilir. Bu dönemde aileden bir kopuş ve arkadaşlarla yakınlaşma görülen ergenler için okul, sosyal yaşamlarının merkezini oluşturmaktadır. Ancak yaş düzeyi yükseldikçe öğrencilerin daha seçici bireyler haline geldikleri, aldıkları eğitime daha eleştirel baktıkları söylenebilir. İlerleyen yıllarda öğrencilerin okuldan beklentilerindeki değişiklikler, öğretmene, sınıfa ve genel olarak okula yönelik tutumlarını etkilemiş olabilir. Sekizinci sınıfa gelen öğrenciler, bir sonraki yıl istedikleri niteliklere sahip bir liseye gitme konusunda bir takım endişeler yaşayabilirler. Bu nedenle eğitim-öğretimleri ile ilgili faktörleri, eğitim kalitesi ve liseye giriş sınavlarındaki başarı açısından değerlendirmekte olabilirler. Gençlerin yaşadığı bu tür kaygıların, sınıfa ve okula yönelik tutumlarını da olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

Araştırma bulguları genel olarak özetlenecek olursa; gerek OYKÖ'den gerek ESATÖ'den elde edilen bulgulara göre, beşli derecelendirme ölçeği üzerinden elde edilen sonuçlar, çok yüksek olmamakla birlikte ortalamanın üzerindedir. Öğrenciler, okullarındaki yaşam kalitesini ve empatik sınıf atmosferlerini olumlu algılamaktadır. Her iki ölçekten alınan puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı farklar bulunmazken, sınıf düzeyi yükseldikçe okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algılarında bir düşüş olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra, empatik sınıf atmosferi algısı yüksek olan öğrencilerin, okulun yaşam kalitesini

de daha olumlu algıladıkları ortaya konulmuştur. Ayrıca OYKÖ ve ESATÖ puanları arasında .31 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu belirlenmiştir. Bu bulgular genel olarak empatik sınıf atmosferine ilişkin algıların düzeyi arttıkça öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının da arttığı şeklinde özetlenebilir.

Ulaşılan bulgular doğrultusunda, öğrencilerin gerek genel olarak okullarındaki yaşam kalitesinden, gerekse sınıflarındaki empatik atmosferden memnuniyetlerini arttırmak için bir takım önlemlerin alınması gerektiği söylenebilir. Bu önlemlerden bazıları, ilköğretim ikinci kademedeki ders veren öğretmenlere bu yaş grubunun genel özellikleri, iletişim biçimleri vb. konularda hizmet içi eğitim çalışmaları düzenlenmesi; okullarda Rehberlik Servisleriyle işbirliği yapılarak, öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim sorunları yaşayan öğrencileri tanıma çalışmalarının artırılması; bu öğrencilerin okuldan memnuniyetsizliklerini giderici çalışmalar yapılması; hizmet öncesi öğretmen eğitiminde farklı dersler aracılığıyla öğretmen adaylarına empatik anlayış ve beceriler kazandırmanın vurgulanması şeklinde olabilir. Ayrıca, Türkiye'nin farklı illerindeki okulların okul yaşam kalitesi algısını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir. Böylece okul yaşam kalitesi algısının ülke çapında geliştirilmesine yönelik önlemler alınabilir. Bunun yanı sıra, gerek ilköğretimde gerek ortaöğretimde, öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algıları ile bu algıları etkileyebilecek farklı değişkenler (akademik başarı, devamsızlık, disiplin sorunları, öğretmen tutumları, öğretmenin sınıf yönetim stilleri, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey vb.) arasındaki ilişkiler, yordamsal teknikler de kullanılarak daha geniş örneklemelerde incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Ada, Ş. (2002). Sınıf içi olası sorunlara karşı alınabilecek önlemler. Z. Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi*, s. 195 – 213, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Ainley, J., Foreman, J., & Sheret, M. (1991). High school factors that influence students to remain in school. *Journal of Educational Research*, 85(2), 69-80.
- Bourke, S., & Smith, M. (1989, November-December). *Quality of school life and intentions for further education: The case of rural high school*. Paper Presented at the Annual Conference of the Australian Association for Research in Education at Adelaide, South Australia.
- Celep, C. (2008). *Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama* (3 Baskı). Ankara: Pegem A Akademi Yayınları.
- Christie, K. (2003). State Policies for the nitty-gritty of school life. *Phi Delta Kappan*, 84 (9), 645-650.
- Durmaz, A. (2008). *Liselerde okul yaşam kalitesi (Kırklareli İli Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Finn, A. N., Schrodt, P., Witt, P. L., Elledge, N., Jernberg, K. A., & Larson, L. M. (2009). A Meta-analytical review of teacher credibility and its associations with teacher behaviors and student outcomes. *Communication Education*, 58 (4), 516-537.
- Goodenow, C. (1992a). Strengthening the links between educational psychology and the study of social contexts. *Educational Psychologist*, 27, 177-196.
- Goodenow, C. (1992b, April). *School motivation, engagement, and sense of belonging among urban adolescent students*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA.
- Goodenow, C., & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62 (1), 60-71.
- Hallinan, M. T. (2008). Teacher influences on students' attachment to school. *Sociology of Education*, 81(3), 271-283.
- Jones, V. F., & Jones, L. S. (1998), *Comprehensive classroom management: creating communities of support and solving problems* (Fifth Edition), Boston: Allyn and Bacon.
- Kandemir, M. ve Özbay, Y. (2009). Sınıf içinde algılanan empatik atmosfer ile benlik saygısı arasındaki etkileşimin zorbalıkla ilişkisi. *Elementary Education Online*, 8(2), 322-333.
- Karatzias, A., Power, K.G., Flemming, J., Lennan, F., & Swanson, V. (2002). The role of demographics, personality variables and school stress on predicting school satisfaction/dissatisfaction: Review of the literature and research findings. *Educational Psychology*, 22(1), 33-50.
- Leonard, C. A. R. (2002). *Quality of school life and attendance in primary schools*. Unpublished doctoral dissertation, University of Newcastle, Faculty of Education and Arts, Australia.
- Majeed, A., Fraser, B. j., & Aldridge, J. M. (2002). Learning environment and its association with students' satisfaction among mathematics students in Burunei Darussalam. *Learning Environment Research*, (5), 203-205.
- Marks, G. N. (1998). *Attitudes to school life: Their influences and their effects on achievement and leaving school*. Australian Council for Educational Research.

- Mok, M. M. C. & Flynn, M. (1997). Does school size affect quality of school life? *Issues in Educational Research*, 7 (1), 69-86.
- Mok, M. M. C. & Flynn, M. (2002). Determinants of students' quality of school life: A path model. *Learning Environments Research*, 5, 275-300.
- Murat, M., Özgan, H., & Arslantaş, H. İ. (2005). Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının empatik tutumlarına ilişkin algıları ile ders başarıları arasındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 33, (168). <http://yayim.meb.gov.tr> adresinden 02.04.2009 tarihinde ulaşılmıştır.
- Myers, S. S. & Pianta, R. C. (2008). Developmental commentary: Individual and contextual influences on student-teacher relationships and children's early problem behaviors. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 37(3), 600-608.
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367.
- Özbay, Y. & Şahin, M. (2000). Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği (ESATÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 104-113.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanım sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesine" sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sarı, M., Ötünç, E., & Erceylan, H. (2007). Liselerde okul yaşam kalitesi: Adana ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(50), 297-320.
- Sinclair, B. & Fraser, B. J. (2002). Changing classroom environments in urban middle schools. *Learning Environments Research*, 5, 301-328.
- Şahin, M. & Özbay, Y. (1999). Üniversite öğrencilerinin empatik sınıf atmosferine ilişkin algılamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 74 -83.
- Tettegah, S. & Anderson, C. J. (2007) Pre-service teachers' empathy and cognitions: Statistical analysis of text data by graphical models. *Contemporary Educational Psychology*, 32, 48-82.
- Ün-Açıkgöz, K., Özkal, N., & Güngör-Kılıç, A. (2003). Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 1-7.
- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Dergisi*, 1 (17), 1-13.
- Yılmaz, K. (2007). İlköğretim okulu 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 485-490.

EXTENDED ABSTRACT

The main purpose of this study is to investigate the perceived quality of school life and empathic classroom atmosphere of the elementary school students. The sample of the study consisted of sixth-, seventh-, and eight-grade students from elementary schools in Adana central districts (Seyhan and Yüreğir) in 2008-2009 school year. The participant of the study included 298 students (166 female and 131 male); 106 of them from a school which has low socio-economic status, 112 of them from a school which has middle socioeconomic status and, 80 of them from a school which has high socio-economic status. In terms of grades, 99 (33.2%) of the students were at sixth grade, 103 (34.6%) of them were at seventh grade, and 96 (32.2%) of them were at eighth grade. The Quality of School Life Scale (Sarı, 2007) and Perceived Intra-Classroom Empathic Atmosphere Scale (IEAS) (Özbay and Şahin, 2000) were used as data collection tools. The Quality of School Life Scale (QSLS) is developed for elementary school students and consists of 30 items in six dimensions (i.e., Attitudes toward the School, School Administration, Teacher-Student Relationships, Student-Student Relationships, Status, and Social Activities). While Cronbach alpha coefficient of internal consistency of the scale was .86 in the previous study (Sarı, 2007), it was .81 in this study. The six dimensions explained 51.67 % of the total variance. The Perceived Intra-Classroom Empathic Atmosphere Scale (IEAS) developed by Özbay and Şahin (2000) to measure the perceived empathic atmosphere in the classroom among high school students. The scale is used to investigate the extent to which students' perceived their teacher's behaviors as empathic. The scale consists of 43 items in four dimensions (i.e., Empathic Understanding, Positive Regard, Subjective Perceiving, and Frankness). These four dimensions explained 54.13% of the total variance. While the Cronbach alpha coefficients of internal consistency of these dimensions were between .69 and .88 for the sub-scales, it was .91 for the total scale scores. The Perceived Intra-Classroom Empathic Atmosphere Scale was also found to be useful for elementary school students by Kandemir and Özbay (2009). However, the reliability of the scale was investigated in this study and the Cronbach Alpha values were computed for total and subscores ranging between .85 and .96. To analyze the gathered data, means and standard deviation distributions were investigated and independent samples t-test, one way analysis of variance, and correlation analysis were performed by means of SPSS 11.5 package software.

Results showed that students' means of the subscales of the Quality of School Life Scale were ranged from 2.28 to 4.01 and the mean of the students for the total scores of the scale was 3.15. On the other hand, the means of the subscales of Perceived Intra-Classroom Empathic Atmosphere Scale were ranged

from 3.05 to 3.34 and the mean for the total scores was 3.19. These results revealed that the perceived quality of school life and emphatic classroom atmosphere of the students were around the average points of the scales. A statistically significant correlation between students' QSLS and IEAS scores was calculated ($r=.31$, $p<.01$). Students who have higher scores on the QSLS also scored higher on the IEAS. For both of the scales, no significant differences were found in terms of gender; while the mean of the QSLS was 3.13 for the girls and 3.17 for the boys; the mean of the IEAS was 3.18 for the girls and 3.19 for the boys. However, there were significant differences in terms of grade-level in favor of sixth grade students in both the QSLS and the IEAS. While the means of the QSLS were found to be 3.34 for the sixth graders, 3.05 for the seventh graders, and 3.04 for eighth graders, the means of the IEAS were found to be 3.36 for the sixth graders, 3.30 for the seventh graders, and 2.88 for the eighth graders. In addition, students who have higher positive perceptions of emphatic classroom atmosphere found to be have higher positive perceptions toward the quality of life in their schools. Students who perceived their teacher as emphatic in the classroom also perceived the general quality of the life their school as positive.

On the basis of all these results, it can be said that there is a close relationship between the perceived quality of school life and the perceived intra-classroom emphatic atmosphere of the students. For this reason, it is clear that every kind of study and activity aimed to promote students' perceived emphatic classroom atmosphere will promote students' perceived quality of school life. Therefore, it is clear that the number of studies and efforts aimed to develop the teachers' emphatic behaviors and the quality of school life should be increased. It is also suggested that in-service educational programs about interpersonal relationships should be developed and administered especially for teachers and administrators who are working with adolescent students. In addition, students who have communication problems with their peers and teachers should be determined by the teachers and guidance services in the school and some precautions should be taken to increase positive attitudes of these students toward school.

YAZARLAR HAKKINDA

Semra Bilgiç, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden 2009 yılında yüksek lisans derecesini almıştır. Halen Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı bir ilköğretim okulunda sınıf öğretmenliği yapmaktadır. Mediha Sarı, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Doktora derecesini aynı bölümden 2007 yılında almıştır. İletişim Adresi: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Balcalı, Adana. Email: msari@cu.edu.tr

ABOUT THE AUTHORS

Semra Bilgiç, graduated from Cukurova University Social Sciences Institute master programme in 2009. She currently works in an elementary school as a classroom teacher. Mediha Sari is working at Cukurova University Faculty of Education Department of Educational Sciences as a lecturer. She had her PhD in 2007 from the same department of the same university. /Correspondence Adres: Cukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Balcalı, Adana, Turkey /Email: msari@cu.edu.tr
